

Drs. Gijsbert Borgman
(MINISTERIE VAN VROM)
SENIOR MEDEWERKER VAN
HET MINISTERIE VAN VROM
EN PROJECTLEIDER BIJ
DE DIRECTIE NATIONALE
RUIMTELIJKE ORDENING,
VERANTWOORDELIJK VOOR
DE BELEIDSAGENDA KRIMP.

Dr. Piet Renooy
PARTNER VAN REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK EN
AUTEUR VAN DE STUDIE
"VERKENNING RIJSAGENDA
KRIMP EN RUIMTE".

In het najaar lanceert Nederland een "Actieplan Bevolkingsdaling". Buiten de Randstad daalt de bevolking de komende jaren en daarop moeten alle beleidsniveaus zich voorbereiden.

Krimp

BIEDT OOK RUIMTE

Waar eens woningen stonden groeit nu gras. Pocketpark Landgraaf – Heiveld in Nederlands Limburg.
(PARKSTAD LIMBURG, JAN MERKS)

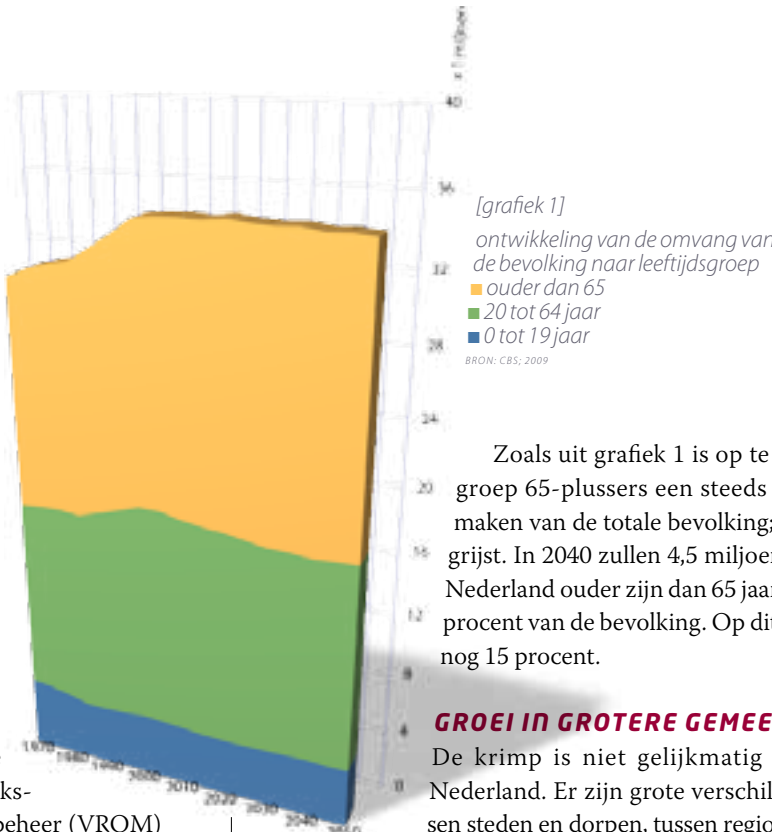
"Het fenomeen bevolkingsdaling staat in toenemende mate politiek en beleidsmatig in de belangstelling. Dat is niet zonder reden. Bevolkingsdaling is op termijn onontkoombaar en heeft effecten op de kwaliteit van de openbare ruimte, de leefbaarheid en de economische dynamiek. Zowel in stad als land, en met name in economisch minder vitale regio's."

Met deze woorden begint de Nederlandse minister Jacqueline Cramer (PvdA) van Volks-huisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) haar brief aan de Tweede Kamer waarin zij de studie "Verkenning rijksagenda krimp en ruimte" aan de Tweede Kamer aanbiedt. Regioplan Beleidsonderzoek heeft in opdracht van het Ministerie van VROM een verkenning uitgevoerd naar de gevolgen van bevolkingsdaling en de mogelijkheden om daar beleidsmatig op te reageren. In de brief geeft de minister aan dat de resultaten van de studie gebruikt zullen worden in het Actieplan Bevolkingsdaling én in lange termijnagenda's voor Nederland buiten de Randstad. Het Actieplan is voorzien in het najaar van 2009, terwijl de agenda's met opgaven, keuzen en dilemma's voor de lange termijn halverwege 2010 gereed zullen zijn.

NEDERLAND VERGRIJST

Nederland gaat krimpen; het duurt nog even en het zal niet zo snel gaan, maar de groei is eruit. Net als de omringende landen wordt Nederland geconfronteerd met een stagnatie van de bevolkingsgroei en op termijn met een daadwerkelijke teruggang van het aantal inwoners. Tot 2038 wordt een langzame voortgang van de groei voorspeld². In de komende jaren tot 2020 wordt nog maar een jaarlijkse groei van 0,3 procent voorzien, die nog meer afneemt tot 2038. [grafiek 1]

Na 2038 is een verdere groei, hoe langzaam dan ook, onzeker. In twee van de vier door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) uitgewerkte toekomstscenario's is sprake van een daling van de bevolking, vooral als gevolg van een lage vruchtbaarheid.³ Een "sophisticated guesstimate" zou voor 2050 uitkomen op rond de zeventien miljoen inwoners, een lichte daling ten opzichte van het niveau dat Nederland rond 2038 bereikt.

Zoals uit grafiek 1 is op te maken gaat de groep 65-plussers een steeds groter deel uitmaken van de totale bevolking; Nederland vergrijsst. In 2040 zullen 4,5 miljoen inwoners van Nederland ouder zijn dan 65 jaar. Dat is rond 26 procent van de bevolking. Op dit moment is het nog 15 procent.

GROEI IN GROTERE GEMEENTEN

De krimp is niet gelijkmatig verdeeld over Nederland. Er zijn grote verschillen te zien; tussen steden en dorpen, tussen regio's en tussen centrum en periferie. De kaart (procentuele groei/krimp gemeenten 2008-2025) laat zien dat de meeste Nederlandse gemeenten te maken krijgen met krimp. De kaart toont ook nog steeds groeiende gemeenten. Het blijkt dat die bevolkingsgroei zich meer en meer concentreert in grotere gemeenten. Hoe kleiner de gemeenten, des te vaker is sprake van teruglopende bevolkingsaantallen.

Gemeentegrootte 2008	Aantal gemeenten	Gemeente met daling inwoners tot 2025 (abs)		Gemeente met daling huishoudens tot 2025 (abs)	
		Abs	%	Abs	%
>100.000	25	3	12,0	1	4,0
50-100.000	41	11	26,8	2	4,9
20-50.000	188	114	60,6	11	5,9
0-20.000	189	123	65,1	24	12,7
Totaal	443	251	56,7	38	8,6

Bron CBS regionale prognose bevolking 2008-2025

De gemeente met zowel de grootste absolute als procentuele voorgezienne stijging is Utrecht. Deze gemeente groeit in de periode tot 2025 met bijna een derde. Ook de relatief nieuwe gemeente Almere en hoofdstad Amsterdam behoren tot de sterke groeiers. Binnen regio's met veel krimp zijn de steden over het algemeen toch nog groeiend, zoals Groningen (22%), Assen (15%) en Middelburg (14%). Een duidelijke uitzondering hierop is Heerlen met tien procent teruggang in inwoners.